

TOIMINTAKATSAUS

2018

Pikassos

Kuva: Tuula Tuominen

PIKASSOS OY

Sosiaalialan osaamiskeskus

Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Satakunnassa

TOIMINTAKATSAUS 2018

Pikassos

SISÄLLYS

1 KATSAUS VUODEN TOIMINTAAN	5
2 PIKASSOKSEN TOIMINNAN YDINPROSESSIT JA KEIHÄÄNKÄRJET	6
3 PIKASSOKSEN TOIMINTA STRATEGISTEN KEIHÄÄNKÄRKIEN MUKAISESTI.....	8
Monitoimijainen verkostotyö	8
Tiedontuotannon monitoimijainen verkostotyö.....	10
Ohjausryhmät ja työryhmjäsenyydet.....	11
Sote- ja makuvalmisteluun osallistuminen	12
Käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen	13
Sosiaaliasiamiestoiminta.....	15
Kehittämishanketoiminta.....	17
Sosiaalialan vaikuttamistyö	21
Asiakaslähtöisten palvelujen kehittäminen	22
4 Osaamiskeskusten yhteistyö	23
5 HALLINTO, TALOUS JA HENKILÖSTÖ	24
Hallinto ja talous	24
Henkilöstö	24
6 TOIMINNAN ARVIOINTI	26
LIITE I.....	27

I KATSAUS VUODEN TOIMINTAAN

Pikassoksen kehittämistyö vuonna 2018 kietoutui edelleen paljolti maakunta- ja sote-valmisteluun, olimme mukana kolmessa maakunnassa erilaisissa sote-työryhmissä ja annoimme asiantuntija-apua sekä taustatukea maakuntien valmistelijoille ja monenlaisille hankkeille. Monitoimijainen verkostotyö oli edelleen Pikassoksen keskeisin toimintamuoto, tästä saa läpileikkauksen katsomalla esimerkiksi sivuilla 11-14 listattuna olevia ohjaus- ja työryhmäjäsenyyksiä.

Kuluneen vuoden alkupuolella pidimme oman kehittämispäivän, jossa tarkastelimme Pikassoksen arvoja ja toimintaa ohjaavia periaatteita. Samalla aloitimme strategiamme ydinprosessien sekä keihäänkärkien miettimisen ja sanoittamisen. Jatkoimme työtä kevään mittaan hallituksen hyväksytyä linjauksemme. Ydinprosessit ovat avattuna edempänä. Läpileikkaavina teemoina ovat verkostoyhteistyö ja asiakaslähtöinen kehittäminen. Yhtenä ydinprosessina on käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen, mikä vahvistui vuonna 2018 joka maakunnassa. Näistä mainittakoon Satakunnassa aloitettu aikuissosiaalityön ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluprosessien ja palveluinnovaatioiden yhteiskehittäminen yliopiston ja Kampussote -hankkeen kanssa sekä Tampereella säännöllisten palavereiden pitäminen yliopiston sosiaalityön tutkinto-ohjelman henkilökunnan ja Pikassoksen välillä.

Marraskuussa kokoonnuimme hallituksen kanssa yhteiseen strategiapäivään, jossa mietimme mm. missä Pikassos on kolmen vuoden päästä. Yhteenvetona voidaan todeta, että sosiaalialan osaamiskeskukset nähtiin tulevaisuudessa integroituneina laajempiin kehittämiskokonaisuuksiin maakuntien yhteyteen. Selviä yhteisiä, strategisia kehittämisteemoja muiden toimijoiden kanssa löydettiin helposti, esimerkkinä päihde- ja mielenterveyspalvelut, lasten- ja nuorten sekä paljon palveluja tarvitsevien palvelujen sekä integraation ja asiakaslähtöisyyden kehittäminen. Näihin yhteisiin teemoihin eri toimijat tuovat oman asiantuntemuksensa ja substanssikohtaisen osaamisensa.

Sosiaaliala ja sosiaalityö oli kuluneena vuonna esillä näyttävästi myös valtakunnallisissa selvityksissä, näissä kahdessa esimerkissä Pikassos oli ja on vahvasti mukana. Toinen on THL:n johdolla (Anu Muuri) työstämä Sosiaalialan osaamiskeskusten tulevaisuus ja rooli maakunnissa -selvitys ja toinen on Anna Metterin (TaY) ja kumppaneiden tekemä Sosiaali- ja terveysministeriön asettama Sosiaalityön tulevaisuus -ohjelman selvitystyö.

Pikassoksen toimintaa ohjaa laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta asetuksineen. Pikassos saa toimintaansa valtionavustusta, joka on pääasiallinen tulonlähteenemme. Vuoden 2018 avustus pysyi samansuuruisena edellisvuoteen verrattuna, vaikka uhkana oli kolmanneksella väheneminen.

Tampere 17.1.2019,

Tuula Tuominen

toimitusjohtaja

2 PIKASSOKSEN TOIMINNAN YDINPROSESSIT JA KEIHÄÄNKÄRJET

Strategiset keihäänkärjet

Monitoimijainen verkostotyö

Koordinoimme maakuntien monitoimijaisia verkostoja nivoen niitä myös sote-valmistelun tueksi. Olemme aktiivinen toimija valtakunnallisissa verkostoissa.

Sote- ja makuvalmisteluun osallistuminen

Kehitämme sosiaalialan maakunnallisia rakenteita ja palveluita yhteistyössä kuntien ja maakuntien kanssa. Olemme aktiivisia toimijoita sote- ja maakuntavalmisteluissa sekä toimimme muutoksen tukena kunnille. Koordinoimme ja johdamme sosiaalipalvelujen valmistelu/kehittämistyöryhmiä sekä toimimme työryhmien jäseninä. Vaikutamme aktiivisesti tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen rakenteiden suunnitteluun.

Käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen

Edistämme käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelua luomalla foorumeita ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Rakennamme tavoitteellisesti monitoimijasta vuoropuhelua kaikessa kehittämistyössä mm. Praksis-verkostossa ja hanketoiminnassa.

Kehittämishanketoiminta

Hyödynnämme kehittämisen asiantuntijuuttamme toimimalla uusien hankkeiden aloitteellisena valmistelijana, aktiivisena toteuttajana ja tarvittaessa johtajana. Toimimme myös kehittämisprosessien tukena ja arvioinnin asiantuntijana.

Sosiaaliasiamiestoiminta

Tuotamme lakisääteisiä sosiaaliasiamiespalveluita koko Kanta-Hämeelle ja Pirkanmaalta Akaalle ja Urjalalle. Sosiaaliasiamiehemme edistää sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeusturvaa neuvomalla ja tiedottamalla asiakkaita sekä heidän omaisiaan. Lisäksi hän konsultoi ja kouluttaa kuntien sosiaalihuollon työntekijöitä.

Sosiaalialan vaikuttamistyö

Vaikutamme aktiivisesti sosiaalialan asiantuntijana kansallisella, alueellisella, paikallisella sekä yksilöllisellä tasolla. Teemme säännöllisesti yhteistyötä STM:n ja THL:n kanssa lakivalmisteluissa ja kehittämisen toimeenpanoprosesseissa. Saatamme sosiaalipalveluiden kehittämisen sote-rakenteisiin. Toteutamme rakenteellista sosiaalityötä nostamalla keskusteluun asiakkaiden moninaisia elämäntilanteita ja sosiaalisia ilmiötä.

Asiakaslähtöisten palvelujen kehittäminen

Edistämme asiakaslähtöistä toimintakulttuuria kaikessa toiminnassamme. Tuemme osallisuutta edistävien menetelmien hyödyntämistä ja käyttöönottoa. Nivomme palvelujen kehittämiseen mukaan asiakkaat, ammattilaiset ja muut toimijat.

Ydinprosessien ja keihäänkärkien lisäksi toimintaamme ohjaa yhteisesti linjatut periaatteelliset arvot, jotka ovat tasa-arvo, innostavuus, kumppanuus, luottamus ja rohkeus.

3 PIKASSOKSEN TOIMINTA STRATEGISTEN KEIHÄÄNKÄRKIEN MUKAISESTI

Monitoimijainen verkostotyö

Monitoimijainen verkostotyö on Pikassoksen keskeisin toimintamuoto. Yhteinen keskustelu, vertaisryhmät, toinen toisilta oppiminen ja oman ammatillisen osaamisen jakaminen mahdollistuvat näissä verkostoissa. Osa työryhmistä toimii myös sosiaalipalveluiden suunnan antajina ja valmistelevalle päätöksenteon foorumeina. Verkostojen ja erilaisten foorumien tarve arvioidaan vuosittain.

Vuonna 2018 toiminnassa olivat seuraavat kehittäjäverkostot ja foorumit, joissa Pikassos toimi organisoijana, vetäjänä tai muuten keskeisessä roolissa. Sote- ja makuvalmistelun varsinaiset työryhmät eivät ole tässä vaan ne on lueteltu erikseen.

- *Varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden maakunnallisista kehittäjäverkostoista Kanta-Hämeen ja Satakunnan alueiden verkostot* kokoontuivat vuoden 2018 aikana aktiivisesti ja säännöllisesti. Molempien maakuntien verkostokokouksissa rakennettiin yhteyttä ja yhteistyötä myös maakuntien LAPE-muutosagenttien sekä LAPE-hankkeiden kanssa. Lisäksi Pikassos yhteistyössä LAPE-rahoitteisen Satakunnan tulevaisuus lapsissa SATULA-hankkeen sekä Satakunnan maakunnallisen varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden verkoston kanssa järjestivät kaikille kiinnostuneille avoimen Ajankohtaisfoorumin Porissa 22.3.2018 teemalla 'Vanhemmuutta vahvistaen ja tukien'. Tilaisuudessa olivat alustajina muun muassa erityisasiantuntija, lastenpsykiatri Jukka Mäkelä THL:stä sekä opetusneuvos Arja-Sisko Holappa Opetushallituksesta.
- *Kanta-Hämeen kunnallisten lastensuojelulaitosten esimiehet* ovat kokoontuneet yksiköiden oman työn ja henkilöstön yhteisen osaamisen kehittämisen merkeissä Pikassoksen vetämänä verkostona yli 10 vuotta. Tänä vuonna esimiesverkosto kokoontui neljä kertaa ja tuotti muun muassa pohjatietoa kunnallisten laitosten nykytilasta OmaHämeen LAPE-suunnitteluun.
- Kanta-Hämeessä Pikassos koordinoi *lastensuojelun edunvalvonnan toimijaverkoston* (sosiaalitoimi, käräjäoikeus, poliisi, maistraatti ja AVI) maakunnallisia yhteistyökokouksia säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Molempiin kokouksiin kutsuttiin mukaan myös alueella toimivat lastensuojelun edunvalvojat.
- Vuosien ajan Kanta-Hämeessä kokoontunut *sosiaalijohdon foorumi* kokoaa maakunnan johtoa ja nykyisin edustettuna ovat myös AVI sekä perusterveydenhuollon yksikkö. Sosiaalijohdon foorumi kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Sosiaalijohdon foorumissa ohjattiin osaltaan mm. maakunnallisten palveluiden, sosiaalipäivystyksen sekä perhehoitoyksikkö Kanervan toimintaa. Vakioaiheena kokoontumisissa oli myös Sote-uudistuksen tilanne ja Oma Häme - valmisteluiden eteneminen, sote-muutosjohtaja osallistui kokouksiin säännöllisesti. LAPE-

sekä Ikäihmisten ja omaishoidon I&O -kärkihankkeiden muutosagentit osallistuvat myös säännöllisesti vuorotellen sosiaalijohdon foorumin kokouksiin.

- *Vanhempi vankilan portilla* -hankkeen yhteistyö- ja kehittämisryhmä jatkoi kokoontumisia säännönmukaisesti. Lisäksi hankkeen projektikoordinaattori kävi säännönmukaisesti Pikassoksessa hanketyötä sparraavassa työnohjauksessa.
- Pikassos järjesti yhteistyössä THL:n sekä maakuntien LAPE -hankkeiden kanssa *lastensuojelun yhteiskehittämispäiviä* vuonna 2018 helmikuussa Tampereella Monialaisen palvelutarpeen arvioinnin teemasta sekä huhtikuussa Porissa Lastensuojelun sijaishuollon ohjaus ja valvonta -teemasta sekä lokakuussa Tampereella erityisen vaativien lasten ja nuorten palveluiden OT-teemasta. Tämä viimeinen järjestettiin YTA-alue tasoisena ja järjestelyissä oli mukana myös SONetBOTNIA. Kaikki yhteiskehittämispäivät myös striimattiin THL:n toimesta ja päivien materiaalit videotallenteineen löytyvät valtakunnallisesta materiaalipankista.
- Pirkanmaan kuntaedustajista koostuva *maakunnallinen sosiaalialan kehittäjäryhmä* jatkoi toimintaansa myös vuonna 2018. Vuoden aikana kehittäjäryhmä kokoontui kaksi kertaa. Kehittäjäryhmä linjaa sosiaalityön kehittämistä Pirkanmaalla yhdessä Pikassoksen hallituksen ja sote-valmistelusta vastaavien kanssa, toimii tiedonvaihdon foorumina, nivoo yhteen eri sosiaalipalveluita (aikuiset, lapset ja perheet, vammaiset, ikäihmiset, maahanmuuttajat) ja käy sisällöllistä keskustelua näistä teemoista. Sosiaalipalveluiden sote-työryhmistä voidaan tuoda asioita linjattavaksi kehittäjäryhmään.
- Pikassos on mukana *kehittämistoiminnan asiantuntijana Satakunnan sote-uudistusta* edistävien *hankkeiden toiminnassa* kehittäjäkumppanina ja siten myös mukana hankeverkostossa. Näistä mainittakoon esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen maakunnallinen mallintaminen, josta järjestettiin myös työpajoja. Työpajassa Pikassos avasi sosiaalisen kuntoutuksen käsitettä ja lakitaustaa sekä sosiaalisen kuntoutuksen uusia mahdollisuuksia. Lisäksi toinen puheenvuoro käsitteli taloussosiaalityötä. Pikassos oli myös mukana toteuttamassa kyselyä kuntoutukseen ja henkilöstön osaamisresursseihin liittyen.
- Pikassos oli suunnittelemassa ja toteuttamassa Satakunnassa ensimmäistä *SOTE -foorumia*, joka järjestettiin 28.11.2018 ja sen aiheena oli *asiakassegmentointi*, foorumiin osallistui 45 henkilöä, Pikassos teki foorumista myös koosteen yhdessä sote-koordinaattorin kanssa.
- *Taloussosiaalityöstä* pidettiin Satakunnassa erikseen työkokous sosiaalisen kuntoutuksen hankkeiden kanssa.
- Pikassos, PRO SOS -hanke sekä OmaHäme järjestivät yhteistyössä 16.11.2018 Kanta-Hämeen kuntien ja Kelan toimijoille suunnatun maakunnallisen työpajan Kela-kunnat sosiaalityön yhteistoimintamallista.

- Satakunnassa on käynnistynyt kasvupalveluiden, sotepalveluiden ja sidosryhmien kanssa maahanmuuttajien palveluiden ja heidän kanssaan tehtävän työn kehittäminen. Pikassoksella on tässä työssä kasvupalveluiden ohella koordinoiva rooli.
- Pikassos järjesti Pirkanmaa2021, LAPE Pippuri -hanke sekä PRO SOS – Pikassoksen osahankkeen kanssa *Odotustilasta osallistumiseen - Aikuisten, lasten ja perheiden palveluiden yhteistyöpajan* Tampereella 28.5.2018. Tilaisuudessa rakennettiin yhteistä kuvaa aikuisten, lasten ja perheiden palveluista Pirkanmaan sote- ja maakuntarakenteessa. Työpajassa käsiteltiin sote-uudistuksen mukanaan tuomaa sosiaalista murrosta vuorovaikutteisen Odotustila -forumteatteriesityksen kautta. Lisäksi työpajassa koottiin asiakkaiden ja monialaisten toimijoiden näkemyksiä palveluiden kehittämisestä sote-valmistelutyön tueksi.
- Sama kokoonpano järjesti *Monitoimijainen kehittämisestä käytäntöön -työpajan* 13.12. Tampereella. Työpajan teemana on Suuntaviivoja monitoimijaiseen työskentelyyn lapsiperheiden lasten ja aikuisten kanssa. Tilaisuudessa esiteltiin LAPE Pippuri- ja PRO SOS -hankkeissa tehtyä työtä ja konkreettisia tuloksia sekä pohdittiin yhdessä, miten monitoimijaisen työn toimintamalleja saadaan jalkautettua Pirkanmaan kuntiin ja miten eri palveluiden ja toimijoiden välistä yhteistyötä voidaan vahvistaa.

Tiedontuotannon monitoimijainen verkostotyö

- Pikassos, Kansa-koulu II -hanke ja Pikassoksen alueen maakunnat järjestivät iltapäivän kestäviä yhteistyöseminaareja *Kantaan liittymisen tueksi* lokakuussa 2018. Seminaareja järjestettiin kaikissa kolmessa maakunnassa.
- *Kanta-Hämeen sosiaalipalvelujen indikaattorityötä* tehtiin edelleen vuonna 2018 sosiaalihuollon maakunnallisen yhteistyön pohjalta. Kanta-Hämeen indikaattorityö toteutettiin Pikassoksen, Oma Hämeen Ikäihmisten palvelujen muutosagentin, Lape-muutosagentin sekä Lape-hankkeen yhteistyöverkostoissa. Kuntien ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijat osallistuivat kehittämistyöhön sitoutuneesti. Kanta-Hämeen indikaattorityötä suhteutettiin koko vuoden ajan kansallisesti tehtyyn kehittämistyöhön. Indikaattorityötä koordinoi ja toteutti Pikassoksessa Minna Niemi.

Vuonna 2018 Lape-indikaattorityön vaiheet ja tulokset olivat seuraavat:

- Kevätkaudella Kanta-Hämeen Lape-hankkeessa tarkastettiin edeltävän vuoden indikaattorikoonnit, analysoitiin suhdelukuja ja korrelaatiokertoimia. Järjestettiin yksi palveluindikaattoreja koskeva kokous, jossa Pikassoksella oli sisällöntuotantovastuu. Palveluindikaattorityön tuloksia kuvattiin helmikuussa julkaistussa Power Point -julkaisussa. Huhti-toukokuussa kerättiin vuoden 2017 palveluindikaattoritiedot kyselylomakkeella ja

tehtiin uusi suhdelukulaskuri. Keväällä Kanta-Hämeen Lape-indikaattorityössä keskityttiin hyvinvointiympeyrän sekä terveyden ja hyvinvoinnin indikaattorien kehittämiseen, johon Pikassos ei osallistunut.

- Syyskaudella viimeisteltiin uusin suhdelukulaskuri, johon saatiin ensi kertaa sekä sosiaalialan (lastensuojelu että lapsiperhesosiaalityö) että perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluindikaattoriluvut. Suhdelukulaskuri lähetettiin kaikille toimijoilla, jotta osallistujat voivat käyttää lukumääriä ja suhdelukuja haluamallaan tavalla. Lukuja on mahdollista hyödyntää mm. aika- ja aluevertailuja tehtäessä sekä tulevia palveluja suunniteltaessa. Syyskaudella järjestettiin Lape-palveluindikaattoriryhmän kokous, jossa analysoitiin ja tarkastettiin tuoreet tulokset. Lokakuussa julkaistiin päivitetty versio keväällä laaditusta Power Point -tiedostosta, luettavissa

Pikassoksen aineistopankissa:

<https://www.pikassos.fi/aineistot/viewdownload/105-tiedonhallinta/1062-kanta-haemeen-lape-indikaattorityoe-2017-2018>.

Lokakuussa Kanta-Hämeen Lape-hankkeen ja Pikassoksen edustajat suunnittelivat alustavasti vuoden 2019 Lape-indikaattorityötä.

- *Indikaattorityötä tehtiin myös Kanta-Hämeen ikäihmisten palvelujen muutosagentin ja työryhmien sekä Pikassoksen yhteistyönä. Joulukuussa 2017 valmistui tietosisältökooste, jota hyödyntäen kevätkaudella tehtiin kyselylomake lukumäärätietojen keräämistä varten. Lukumäärätiedot kerättiin Kanta-Hämeen kunnista ensimmäisen kerran syyskaudella 2018. Lukuja suhteutettiin ennalta sovittuihin taustaindikaattoreihin suhdelukulaskurissa, joka valmistui marraskuussa 2018. Marraskuussa tehtiin myös ensi vuotta koskevia alustavia suunnitelmia.*

Ohjausryhmät ja työryhmäjäsennydet

Pikassoksella oli vuonna 2018 useita ohjaus- ja työryhmäjäsennyksiä, jotka ovat vahva osa monitoimijaista verkostotyötä.

- PRO SOS -hankkeen ohjausryhmä (Tuula Tuominen, vara Seija Junno)
- Pirkanmaan Lape-hankkeen Pippurin ohjausryhmä (Tuula Tuominen)
- Pirkanmaan maakunnan LAPE -ryhmä (Seija Junno)
- Kansa-koulu II-hankkeen ohjausryhmä (Tuula Tuominen)
- Tampere Praksis-ohjausryhmä (Tuula Tuominen, vara Heli Niemi)
- Kostiakeskus -hankkeen ohjausryhmä (Tuula Tuominen)
- Peten kehittämistyön ohjausryhmä (Tuula Tuominen)
- Pirkanmaan terveydenhuollon järjestämissuunnitelman ohjausryhmä (Tuula Tuominen, vara Heli Niemi)
- Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön ohjausryhmä (Heli Toroska)
- Aluehallintoviraston lähisuuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä (Anni Kuhalainen)
- Tampereen ammattikorkeakoulun sosiaalialan neuvottelukunta (Tuula Tuominen)
- Vanhempi vankilan portilla -hankkeen kehittämissyhmä, Kanta-Häme (Seija Junno)

- Osaamiskeskusten sosiaaliasiamiesten työkokoukset ja valtakunnallisen Sosiaaliasiamiehet ry:n puheenjohtajana toimiminen (Satu Loippo)
- Pirkanmaan Lape-hankkeen Pippurin johtamisen ja ammatillisen osaamisen kehittämistyöryhmä (Tuula Tuominen)
- Pirkanmaan parasta sotea -sote-johdon työryhmä (Tuula Tuominen)
- Satakunnan tutkijafoorumi (Heli Toroska, Anni Kuhalainen)
- Maakunnallistuva aikuissosiaalityö -valtakunnallinen verkosto (Tuula Tuominen ja Heli Niemi)

Pikassoksen työntekijät ja toimitusjohtaja osallistuivat vuonna 2018 sote- ja maku-uudistuksen valmisteluun mm. toimimalla useissa työryhmissä vetäjänä, puheenjohtajana, jäsenenä tai sihteerinä.

Sote- ja makuvalmisteluun osallistuminen

Sote-valmisteluun liittyvät työryhmät:

Kanta-Häme:

- Sote-muutosryhmä (Tuula Tuominen, vara Seija Junno)
- LAPE-ohjausryhmä sekä eri alatyöryhmiä (Seija Junno)
- Sähköinen hyvinvointikertomus eHVK -työryhmä (Seija Junno)
- HyTe-rukkasryhmä (Seija Junno)
- Aikuisten sosiaalisen hyvinvoinnin palvelut -työryhmä (Sirpa Karjalainen)
- Sosiaalihuollon tiedonhallinnan yhteistyö maakuntavalmistelijoiden kanssa (Anni Kuhalainen)

Pirkanmaa:

- Tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatio työryhmä -TKI (Tuula Tuominen)
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä (Tuula Tuominen/Heli Niemi)
- Päihde- ja mielenterveyspalveluiden ja työikäisten sosiaalipalvelut -työryhmä (Tuula Tuominen)
- Työikäisten sosiaalipalvelut alatyöryhmä (Tuula Tuominen, Heli Niemi ja Sirpa Karjalainen)
- ➔ Aikuissosiaalityön työryhmä ja työryhmä, (Kaksi edellistä muuntuivat syksyllä tähän muotoon, Tuula Tuominen ja Sirpa Karjalainen)
- Asiakas- ja palveluohjaus työryhmä (Tuula Tuominen)
- Monialaisen tuen organisointi maakunnassa -työryhmä (Tuula Tuominen)
- Lasten ja perheiden palveluiden -työryhmä (Heli Niemi)
- Lasten ja perheiden sosiaalipalveluiden -työryhmä (Heli Niemi)
- Sosiaalityön menetelmät-työryhmä (Heli Niemi, Tuula Tuominen)
- Ikäihmisten palvelujen kehittäminen, Ikäneuvon jatkotyö (Anni Kuhalainen)
- Vammaispalvelujen alatyöryhmä (Anni Kuhalainen)

Satakunta:

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä (Heli Toroska)
- Aikuispalvelujen työryhmä (Heli Toroska)
- Aikuissosiaalityön työryhmä (Heli Toroska)
- Sote-palvelustrategia -työryhmä (Heli Toroska.)
- Maakunnan sähköiseen hyvinvointisuunnitelman/ kertomuksen työryhmä (Heli Toroska)
- Sote-kasvupalvelut -työryhmä (Heli Toroska)
- Sosiaalihuollon tiedonhallinnan yhteistyö maakuntavalmistelijoiden kanssa (Anni Kuhalainen)

Yli maakunnallisesti:

- Sosiaalihuollon tiedonhallinta: Maakuntien ICT-valmistelijoiden verkosto (Anni Kuhalainen)
- Sosiaalihuollon tiedonhallinnan yhteistyö maakuntavalmistelijoiden kanssa (Anni Kuhalainen)

Käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen

Oppilaitosyhteistyötä tiivistettiin vuonna 2018. Tampereen yliopiston sosiaalityön laitoksen kanssa pidettiin yhteistyötapaaminen ja sovittiin jatkossa säännönmukaisista kokoontumisista puolivuositain. Kuluvana vuonna Pikassoksen hankekoordinaattori on antanut ammatillista ja sisällöllistä tukea kolmelle gradun tekijälle sekä yhdelle YAMK -opinnäytetyön tekijälle. Pikassos oli mukana sosiaalityön opiskelijoiden palautetilaisuudessa tuoden käytännön kentän ja kehittämisen terveisiä, lisäksi opiskelijoiden ainejärjestö Sos ry teki ekskursion Pikassokseen joulukuussa.

Pirkanmaalla yksi käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelua edistävä verkosto on *Tampere Praksis*, jolla tarkoitetaan vuorovaikutteista ja vastavuoroista oppimis-, kehittämis- ja tutkimusympäristöä eri toimijoiden kesken. Toiminnalla edesautetaan sosiaalialan ja sosiaalityön opetuksen, tutkimuksen ja käytännön yhteistyötä ja yhteistyömuotojen kehittämistä. Toiminta tapahtuu Tampereen kaupungin sosiaaliasemien sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen, Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan sosiaalityön tutkinto-ohjelman (kandidaattiohjelma ja maisteriopinnot sekä lisensiaatti- ja tohtoriopinnot), Tampereen ammattikorkeakoulun sosiaalialan (AMK- ja ylempi AMK-koulutus) ja Sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy:n kehittämistoiminnan yhteistyönä Tampereella.

Vuonna 2018 Pikassos toimi opetuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmän (OTU-ryhmä) puheenjohtajana sekä ohjausryhmän jäsenenä. Ohjausryhmä kokoontui vuoden 2018 aikana kaksi kertaa ja OTU -ryhmä neljä kertaa. Toiminnassa keskityttiin erityisesti käytännön opetuksen ja harjoittelujen jouhevaan toteutukseen sekä Praksis-yhteistyön vahvistamiseen. OTU-ryhmän

tehtävänä on valmistella ja koordinoita Praksis -toimintaa. Ryhmän rooli on keskeinen ja pääosa Praksis -toiminnasta organisoituu sen kautta.

Praksis-toiminnasta toteutettiin arviointi kuluneena vuonna. Arvioinnin toteutus oli Pikassoksen vastuulla. Arvioinnin toteutti Tampereen yliopiston sosiaalityön maisterivaiheen opiskelija Matleena Haukkala osana syventävien opintojen harjoitteluaan sosiaalialan osaamiskeskus Pikassoksella. Hänen harjoittelunsa ohjaajana Pikassoksella toimi kehittämisspällikkö Heli Niemi, joka osallistui myös arviointiraportin koostamiseen. Arvioinnin toteuttamista suunniteltiin yhteistyössä OTU-ryhmän ja sen jäsenistä kootun arviointitiimin kanssa. Arviointi toteutettiin kyselylomakkeella Webropol -ohjelmaa käyttäen ajalla 24.4.-16.5.2018. Kysely suunnattiin kaikille Praksis-toimintaan osallistuneille: opiskelijoille, sosiaalialan opettajille ja kehittäjille sekä Tampereen kaupungin aikuisten ja lapsiperheiden sosiaalipalveluiden työntekijöille. Sähköiseen kyselyyn vastauksia kertyi 37 kappaletta. Tuloksissa Tampere Praksis -yhteistyö koettiin erityisesti opetuksen ja osaamisen kehittämisen kannalta merkitykselliseksi toiminnaksi. Koko arviointiraportti on luettavissa Pikassoksen sivuilla: <https://pikassos.fi/aineistot/send/183-julkaisut/1140-tampere-praksis-arviointiraportti-2018>

Pikassos päivitti aikaisempien vuosien opinnäytetyökoosteen Tampereen yliopistossa ja Tampereen ammattikorkeakouluissa tehdyt, sosiaalialaa koskevat opinnäytteet vuoden 2017 tietojen osalta. Vuoden 2017 opinnäytteiden sisältöteemoista koostettiin yhteenveto keskustelun pohjaksi Tampere Praksis OTU-ryhmään. Samoin tehtiin kooste opinnäytetöistä, jotka liittyvät sijaishuoltolaitosten arkeen. Tämä kooste esiteltiin Kanta-Hämeen lastensuojelulaitosten esimiesten kokouksesta. Esitys herätti vireyttä ja kiinnostusta sekä tarpeellisuutta käyttää koostetta keskustelun virittäjänä myös heidän omissa työyhteisöissä.

Pikassos järjesti Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Satakunnan aikuissosiaalityön käytännön toimijoiden ja kehittäjien sekä koulutuksen ja tutkimuksen edustajille klubikokouksia, joiden tarkoitus on edesauttaa dialogia sosiaalityön tutkimuksen, koulutuksen ja käytännön välillä ja eri alueiden välillä. *Sosiaalityön klubi* kokoontui vuonna 2018 Tampereella kaksi kertaa, kolmas kerta jouduttiin peruuttamaan. Maaliskuussa Alustajana oli professori **Kirsi Juhila** Tampereen yliopistosta teemana **vastuut ja vastuullistaminen kuntouttavassa aikuissosiaalityössä**. Syyskuussa alustajana oli THL:n erikoistutkija VTT **Peppi Saikku** väitöskirjansa aiheesta **"Hallinnan rajoilla - Monialainen koordinaatio vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi"**. Peruutetun klubin aiheena olisi ollut "Lastensuojelun asiakirjat vanhempien näkökulmasta" ja alustajana aiheesta väitellyt tutkija, YTT Tarja Vierula Tampereen yliopistosta.

Pikassos aloitti yhteistyötä vuoden lopulla Porin yliopistokeskuksen kanssa ja siellä mm. Kampusote hankkeen sekä alueen toimijoiden kanssa. Teemana oli aikuissosiaalityön ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluprosessien ja palveluinnovaatioiden yhteiskehittäminen.

Kuluneena vuonna tehtiin yhteistyötä Perusterveydenhuollon yksikön kanssa Ketjulähetti-toiminnan tunnetuksi tekemiseksi sosiaalipalveluiden työntekijöille Pirkanmaalla. Tähän liittyen pidettiin "Ketjulähettitoiminta yhteistyön vahvistajana" -infotilaisuus Tampereella 21.3.2018. Tilaisuuden

tarkoituksena oli tehdä ketjulähettiloimintaa tutuksi sekä keskustella aiheesta. Tilaisuuden jälkeen lähetettiin infoa Pirkanmaan kuntiin ketjulähettiloiminnasta ja sen mahdollisuuksista. Tällä hetkellä tiedossa on, että viisi jaksoa sosiaalipalveluista terveydenhuoltoon toteutuu, erityisesti kiinnostusta on ollut sekä lasten- että päihdepsykiatriasta. Tiedotusta jatketaan edelleen ja lisätään mm. Pikassoksen kotisivuille pysyvä informaatio asiasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti selvityshenkilöryhmän pohtimaan sosiaalityön tulevaisuutta ja erityisesti aikuisten kanssa tehtävän sosiaalityön tilannetta sekä laatimaan konkreettiset toimenpide-ehdotukset vision toteuttamiseksi. Selvityshenkilöinä toimii Pikassoksen alueella YTT Anna Metteri. Pikassos järjesti työntekijöiden, asiakkaiden ja osaamiskeskuksen kuulemistilaisuuden aiheesta 4.12. sekä välitti kolmeen maakuntaan selvityshenkilöiden laatiman kyselyn. Pikassoksesta on myös kaksi henkilöä mukana kyseisessä valtakunnallisessa taustaryhmässä.

Pikassos osallistui Tampereen ammattikorkeakoulun *Sosiaalialan neuvottelukunnan* toimintaan. Lisäksi yhteistyötä tehtiin eri oppilaitosten kanssa Pirkanmaan alueella yhteisissä hankehauissa.

Asiantuntijapalvelujen myynti

Lakisääteisen, valtionavustuksella toteutettavan asiantuntijatyön lisäksi Pikassokselta ostetaan asiantuntijapalveluja. Peruslinjaus on, että tällaista palvelutoimintaa ovat asiantuntijatyöt, jotka ovat linjassa osaamiskeskuksen perustuksen kanssa, mutta joita ei voida toteuttaa jokaiselle kunnalle, vaikka tarvetta ja kysyntää olisikin. Esimerkiksi erilaisia suunnitelmia, selvityksiä tai konsultointeja voidaan toteuttaa rajatusti. Alla varsinainen asiantuntijapalvelujen myynti:

- Kanta-Hämeen sosiaalipalvelujen indikaattorityö, Pikassoksen työpanosta myytiin Oma Hämeen Lape-hankkeelle sekä Ikäihmisten I&O -hankkeelle.
- Kanta-Hämeen Lape-hanke osti Pikassokselta monialaisen Osaamis- ja tukikeskuksen (OT) valmistelu- ja kehittämistyötä.
- Sosiaaliasiamiehen pitämät koulutukset ja puheenvuorot eritelty Sosiaaliasiamies -toiminta kohdassa.

Sosiaaliasiamiestoiminta

Pikassos tuotti sosiaalihuollon asiakaslakiin perustuvat sosiaaliasiamiespalvelut vuonna 2018 koko Kanta-Hämeen alueelle sekä Pirkanmaan kunnista Akaalle ja Urjalalle. Kanta-Hämeessä on yhteensä 11 kuntaa, joista Forssan seudun viiden kunnan sosiaalipalvelut tuottaa hyvinvointikuntayhtymä. Sosiaaliasiamiestoiminnan väestöpohja oli noin 196 000 ja eri kuntia oli 13.

Pikassos on tuottanut lakisääteisiä sosiaaliasiamiespalveluita jo 15 vuotta. Vaikka yhteydenottomäärissä on vuosittain vaihtelua, sosiaaliasiamies saa yhä noin 500 yhteydenottoa vuosittain. Näistä suurin osa tulee huoltajilta tai muilta omaisilta ja läheisiltä. Yhteydenottoja tulee myös kuntien viranhaltijoilta ja esimerkiksi oikeusavun lakimiehiltä.

Sosiaalihuollon asiakkaiden ja heidän omaistensa oikeusturvaneuvonnan ja sosiaalihuollon palveluihin liittyvän ohjauksen lisäksi sosiaaliasiamies käy kuntien viranhaltijoiden kanssa keskusteluja sosiaalihuollon asiakkaiden asemaan liittyen, osallistuu asiakkaiden pyynnöstä asiakkaita koskeviin yhteisneuvotteluihin, kouluttaa kuntien viranhaltijoita sosiaalihuollon lainsäädännöstä ja toimii aktiivisesti valtakunnallisessa Sosiaaliasiamiehet ry:ssä. Pikassoksen sosiaaliasiamies on toiminut yhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 2016. Yhdistyksen kautta Pikassoksen sosiaaliasiamies tekee tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa ja lausuu sosiaalihuoltoon liittyvistä lakiehdotuksista. Pikassoksen sosiaaliasiamies toimii kahden eri aluehallintoviraston alaisuudessa ja tekee yhteistyötä sekä niiden että Valviran edustajien kanssa.

Vuoden 2018 palautteissa näkyvät selvimmin mm. lastensuojelun toimintakäytänteisiin ja vanhusten- ja vammaisten palveluihin liittyvät ilmiöt. Palautteiden perusteella lastensuojelussa on edelleen tarvetta täydentää lainsäädännön menettelyvaatimusten tuntemusta. Myös lastensuojelun vaihtuvat työntekijät ja resurssien pienuus heijastuvat sosiaaliasiamiehelle.

Vanhustenhoidossa nousevat edelleen esille hoidon laatuun liittyvät seikat. Vanhustenhoidon päätöksentekoon liittyy yhä puutteita. Päätöksenteko on näyttäytynyt haasteellisena osittain sen vuoksi, että joissakin kunnissa tietojärjestelmäsuoritukset rajoittavat tai estävät laadukkaiden ja hallintolain vaatimukset täyttävän päätöksenteon.

Maksullisia koulutuksia ei ole kuluvana vuonna ollut, mutta sosiaaliasiamiestä pyydettiin viranhaltijoiden aloitteesta myös kouluttamaan vanhustenhoidon päätöksenteosta sekä yleisesti asiakasmaksuista ja tietosuojasta. Lisäksi sosiaaliasiamies kävi laajemman Skype-keskustelun hyvän päätöksenteon piirteistä. Sosiaaliasiamiehen koulutuskalvot ovat sovittaessa kaikkien kuntien viranhaltijoiden käytettävissä.

Vammais- ja kehitysvamma palveluissa näkyvät Kanta-Hämeessä käyttöön otetun uuden kuljetuspalvelujärjestelmän merkittävät haasteet; monimutkaisten tuen tarpeiden ratkaisuvaikkeudet sekä neurologisista erityispiirteistä kärsivien kohdalla yhä jatkuva vähäinen tai epäselvä opetusviranomaisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten yhteistyö.

Kehittämishanketoiminta

Pikassos osallistui kuluvana vuonna kolmeen hankkeeseen ja kahden uuden hankkeen hankehakuun. Hankkeet esiteltä alla.

Kansa-Koulu II

Kansa-koulu II -määrämuotoisen kirjaamisen tuki sosiaalialalla

Kansa-koulu II -hanke pohjautuu Kansa-koulu I -hankkeeseen, joka myös oli valtakunnallinen hanke ja joka toteutettiin sosiaalialan osaamiskeskusverkostoa hyödyntäen. Kansa-koulu II -hankkeen valtionapuviranomaisena toimii THL OPER-yksikkö ja sen toiminta-aika on 1.1.2018-31.12.2019. Hanketta hallinnoi Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socom. Mukana hankkeessa ovat osaamiskeskusten ja kuntien lisäksi Hyvinvointialan liitto, ammattikorkeakouluja ja yliopistoja.

Kansa-koulu II -hankkeessa on aiempaa hanketta vähemmän osahankkeita. Pikassos on toiminut osatoteuttajana Satakunnan maakunnan osalta Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus VASSO:n kanssa. Pirkanmaan ja Kanta-Hämeen osalta Pikassos on toiminut osatoteuttajana Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA:n kanssa. Pikassoksessa suunnittelijana toimiva Anni Kuhalainen on toiminut Kansa-koulu II -hankkeen aluekoordinaattorina koko Pikassoksen alueella n. 20% työajalla.

Kansa-koulu II -hanke tukee määrämuotoisen kirjaamisen käyttöönottoa sote-organisaatioissa ja vahvistaa alueellisesti tarvittavaa tukea sosiaalihuollon Kanta-palveluihin liityttäessä. Hankkeen tavoitetilana on, että sosiaalihuollon asiakastietoa kirjattaessa koko Suomessa on yhtenäiset menettelytavat, jolloin sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain vaatimukset ovat siirtyneet osaksi sosiaalipalvelujen arkea. Hankkeen toimenpiteet on jaettu neljään työpakettiin: (1) määrämuotoisen kirjaamisen käyttöönoton tukeminen, (2) määrämuotoisen kirjaamisen osaamisen laajentaminen uusiin kohderyhmiin, (3) määrämuotoisen kirjaamisen jatkokehittäminen valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla ja (4) nykytilan kartoituksen työkalun käyttöönoton edistäminen.

Kansa-koulu I -hankkeessa järjestetyn kirjaamisvalmennuksen kohderyhmänä oli sosiaalialan henkilöstö julkisissa ja yksityisissä organisaatioissa, joka käsittelee työssään sosiaalihuollon asiakastietoja. Kansa-koulu II -hanke on jatkanut kirjaamisvalmentajien valmennusten toteuttamista koko Suomen alueella, mutta kohderyhmä on huomattavasti laajentunut. Hanke on järjestänyt kirjaamisvalmennusta myös sote-esimiehille, koulutusorganisaatioiden edustajille, sote-organisaatioiden asiakirjahallinnosta vastaaville toimijoille sekä vahvemmin yksityisille palveluntuottajille. Pikassoksen alueen kuntien lisäksi oppilaitoksista hankkeessa mukana ovat TAMK, HAMK ja DIAK sekä lukuisat yksityiset palveluntuottajat. Kaikki uusille kohderyhmille järjestetyt valmennukset on toteutettu etäkoulutuksina. Pikassoksen alueen aluekoordinaattori on osallistunut koulutusorganisaatioihin kohdistettuihin kehittämistoimenpiteisiin ja vuonna 2018 syksyllä tälle kohderyhmälle järjestettyyn valmentajavalmennukseen kouluttajana.

Pikassoksen alueella järjestettiin keväällä 2018 kirjaamisvalmentajavalmennuksen ns. täydennysryhmä julkiselle sektorille. Kohteena oli Pikassoksen alueen kunnat, joissa oli vielä riittämätön määrä kirjaamisvalmentajia. Hankkeen ensimmäisen ja toisen vaiheen aikana kirjaamisvalmentajia on valmennettu pääsääntöisesti julkisiin organisaatioihin Pikassoksen alueella noin 250 henkilöä. Valmistuneiden kirjaamisvalmentajien verkostoa on kutsuttu koolle jokaisessa maakunnassa ja hankkeen aikana on lähetetty Kansa-koulu II -hankkeen tiedotteita laajalti eri toimijoille erityisinä kohderyhminä kirjaamisvalmentajat, esimiehet ja asiakastietojärjestelmien pääkäyttäjät.

Vuoden 2018 aikana tiivistettiin yhteistyötä Pikassoksen alueen maakuntien ICT-valmistelijoiden ja THL:n alueellisten erikoisuunnittelijoiden kanssa. Joka maakunnassa järjestettiin lokakuussa Kanta-yhteistyöseminaarit em. toimijoiden yhteistyönä. Yhteistyöseminaarien tavoitteena oli lisätä sosiaalihuollon asiakastyötä tekevien, esimiesten, kirjaamisvalmentajien ja asiakastietojärjestelmien pääkäyttäjien osaamista ja em. toimijoiden yhteistyötä sosiaalihuollon tiedonhallinnassa. Tilaisuudessa kuultiin alustukset THL:n OPER-yksiköstä, Kansa-koulu II -hankkeesta ja maakuntavalmisteluista sekä pohdittiin yhdessä, miten maakunnissa voidaan valmistautua Kantaan liittymiseen sosiaalihuollon osalta.

Hankkeen toimintaa on ollut myös asiakastietojärjestelmien sovellusasiantuntijoiden/pääkäyttäjien alueellinen verkostoiminen. Verkostoille on tiedotettu säännöllisesti sosiaalihuollon tiedonhallinnan ajankohtaisista asioista ja osa verkostoista on tavannut säännöllisesti myös maakuntien ICT-valmistelijoiden kanssa. Yhtenä keskeisenä teemana tapaamisille on ollut Kansa-koulu II -hankkeessa kehitetyn nykytilan kartoituksen työkalun käyttö ja sen soveltaminen ja kehittäminen oman kunnan ja maakunnan tarpeisiin.

Hanke on toiminnassa vielä vuoden 2019 loppuun asti. Hankkeen toiminnasta voi lukea lisää Socomin sivuilta [Socom/kansa-koulu](#) ja Pikassoksen sivuilta: [Pikassos/kansa-koulu](#).

Lape – Pippuri

Lasten ja perheiden palveluiden muutosohjelma (vuosina 2017-2018) on yksi hallituksen 26 kärkihankkeesta. Muutoksen tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, oikea-aikaisemmat, tasalaatuisemmat, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut lasten ja perheiden palvelut. Muutoksella pyritään vahvistamaan lasten, nuorten ja perheiden omia voimavaroja, elämänhallintaa sekä osallisuuden ja kohdatuksi tulemisen kokemuksia.

Pirkanmaan LAPE Pippuri-hankkeessa oli mukana kaikki alueen 23 kuntaa, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri sekä joukko kolmannen sektorin, seurakunnan ja yksityisen sektorin toimijoita. Pippuri-hankkeen kehittämissä oli mukana vahva joukko eri alojen ammattilaisia ja kokemusasiantuntijoita. Osallisuutta kuljetettiin mukana myös erilaisten vierailujen ja kyselyjen muodossa. Pikassoksella toimi projektikoordinaattori Nanna Miettunen ajalla 10.4.2017 - 31.12.2018.

Pippuri-hanke kohdentui kaikkiin Lape-toimeenpanosuunnitelman neljään kehittämiskokonaisuuteen. Pääkohteeksi Pirkanmaalla valittiin digitaalisia palveluja hyödyntävä perhekeskustoimintamalli, johon liittyvänä kehitettiin erillisinä vastuualueina vanhemmuuden- ja parisuhteen tuen palveluita sekä eropalveluita. Maahanmuuttajien ym. monikulttuurisuuden huomioiminen perhekeskuksissa turvattiin oman vastuuryhmän avulla. Koulu, varhaiskasvatus ja vapaa-aikapalvelut -ryhmän työskentely linkittyi koko ajan kokonaisuuteen, oli sitten kyse varhaisen tuen ohjaavista palveluista tai vaikeimpiin ongelmatilanteisiin tarjottavista erityispalveluista.

Paikallisten perhekeskusrakenteiden tukena tulevat jatkossa toimimaan alueelliset erityis- ja vaativan tason palvelut niihin tilanteisiin, kun tarvitaan vahvaa erityisosaamista, esim. erikoissairaanhoidon, lastensuojelua tai vammaispalveluja. Kaikista vaativimmat palvelut, kuten lasten ja nuorten oikeuspsykiatria keskitetään valtakunnallisesti viiteen Osaamis- ja tukikeskukseen (OT) yliopistosairaaloiden ympärille. Pirkanmaan OT-alueeseen kuuluvat Kanta-Häme ja Etelä-Pohjanmaa. Osaamis- ja tukikeskus tuottaa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon, sekä erityisesti näiden osaamista yhdistäviä palveluja sekä niihin liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Lisäksi OT-keskus tekee yhteistyötä sivistyspalveluiden, erityisesti vaativan erityisen tuen VIP-verkostojen kanssa. OT-keskus palvelee sekä asiakkaita, että perus- ja erityistason työntekijöitä.

Vaikka hanke päättyy vuoden 2018 lopussa, jatkuu LAPE-kehittämistyö kuntien, ja myöhemmin maakuntien toimesta. LAPE kirjoitettiin sisään kaikkeen sote-valmistelussa valmistuneeseen materiaaliin. Samoin OT-keskusten perustamistyö jatkuu yhteistyöalueiden puitteissa.

Lisää hankkeesta: [LAPE Pirkanmaa](#)

PRO SOS -uudenlaista sosiaalityötä yhdessä rakentamassa

PRO SOS -hankekokonaisuuden päätavoite on vahva ja asiakaslähtöinen ja vaikuttava sosiaalityö sosiaalihuoltolain hengen mukaisesti. Hanke on saanut ESR-rahoituksen ajalle 1.8.2016 - 31.12.2018. Hankkeen jatkorahoitus on juuri varmistunut 31.7.2019 saakka. Hankekokonaisuutta hallinnoi Seinäjoen ammattikorkeakoulu/sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA.

Osahankkeet on organisoitu seitsemän sosiaalialan osaamiskeskuksen alueelle. Hankkeeseen osallistuu 95 kuntaa. Mukana hankkeessa ovat myös Suomen Kuntaliitto, Jyväskylän yliopisto/ Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Pikassoksen alueen osatoteutuksessa on mukana 17 kuntaa: Pirkanmaalta Tampere, Orivesi, Nokia, Pirkkala, Vesilahti, Kangasala, Pälkäne, Lempäälä, Ylöjärvi, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Parkano, Kihniö, Sastamala ja Punkalaidun. Satakunnasta mukana on Huittinen ja Kanta-Hämeestä Riihimäki.

Syyskuusta 2017 alkaen hankkeen hankekoordinaattorina on toiminut Sirpa Karjalainen ja hanketyöntekijänä (20%) Pikassoksen kehittämispäällikkö Heli Niemi (31.12.2018 saakka). Tätä ennen projektikoordinaattorina toimivat Pikassoksen suunnittelija Heli Toroska ja hanketyöntekijänä (20%) Pikassoksen suunnittelija Anni Kuhalainen.

Hankkeen yhtenä keskeisenä tavoitteena on kehittää Kela - kunnat sosiaalityön yhteistoimintaa sekä pirkanmaalaisen että valtakunnallisen kehittäjäverkoston tuella. Yhteistoimintamallin versio 1.0 julkaistiin keväällä 2018. Yhteistoiminnan edistämiseksi on järjestetty työpajat myös Varsinais-Suomessa ja Kanta-Hämeessä. Osahankkeessa on toteutettu Kelan ja kuntien työntekijöiden väliset vuorovaikutteiset tapaamiset teemoilla asumisen turvaaminen, nuorten tarpeet sekä asiakkaan asema ja oikeudet. Palautteen perusteella teematapaamiset lisäsivät työntekijöiden molemminpuolista ymmärrystä, tietoja sekä vuoropuhelua. Asiakkaiden osallisuutta on edistetty Kelan toimeentulotuen asiakasraatien ja laatutyöpajojen kautta. Asiakkaat ja sosiaalitoimen työntekijät ovat osallistuneet laatutyöpajoissa konkreettisesti Kelan perustoimeentulotuen päätöstekstien ymmärrettävyyden ja selkeyden parantamiseen.

Toisena tärkeänä tavoitteena on ollut tukea kuntien työntekijöitä uudenlaisten sosiaalityön työmuotojen kehittämisessä ja käyttöönotossa. Osahankkeessa on koottu yhteen kuntien toimivia käytäntöjä sekä toteutettu vuosina 2017 – 2018 neljä työpajasarjaa, joihin on sisältynyt yhteensä 19 työpajaa. Työpajasarjojen teemoja ovat olleet: 1) moniammatillinen yhteistyö ja asiakaslähtöisyys, 2) ryhmämuotoinen sosiaalityö/matalan kynnyksen toiminta/jalkautuva sosiaalityö, 3) taloussosiaalityö sekä 4) aikuisten, lasten ja perheiden palvelujen yhteistyö. Työpajatyöskentelyyn on osallistunut hankekuntien henkilöstöä, yhteistyökumppaneita ja asiakkaita.

Yhteiskehittäminen tarkoittaa osahankkeessa kuntien välisen yhteistyön ja yhdessä tekemisen tukemista sekä työntekijä- ja asiakasnäkökulmien esiin nostamista työpajatyöskentelyn kautta. Hanke edistää myös maakunnallisen sosiaalityön rakentumista olemalla mukana sekä Pirkanmaan että Kanta-Hämeen sote- ja maakuntauudistuksen valmistelutyössä. Osahanke on ollut aktiivisesti mukana valtakunnallisen maakunnallistuva aikuissosiaalityön verkoston suunnittelussa, käynnistämisessä ja toteutuksessa.

Vuoden 2019 toiminnassa painottuu hankkeen tuotosten koostaminen ja niiden jalkauttaminen ja juurruttaminen sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Erilaiset tuotokset rakentuvat PRO SOS - hankkeen kärkiteemojen kautta: 1) Palvelutarpeen arvioinnin -käsikirja, 2) Kykyviisari, 3) Taloussosiaalityö, 4) Maakunnallistuva aikuissosiaalityö, 5) Kela-Kunnat sosiaalityön yhteistoimintamallin versio 2.0, 6) Sosiaalinen kuntoutus, 7) Yhteiskehittäminen ja osallisuus, 8) Toiminnallisuus ja ryhmämuotoisuus sosiaalityössä, 9) Jalkautuva sosiaalityö ja matalan kynnyksen palvelut sekä 10) Omatyöntekijäisyys sosiaalityössä.

Lisätietoa hankkeen nettisivuilta [PRO SOS](#) ja Pikassoksen sivuilta: [Pikassos/prosos](#)

Uusien hankkeiden valmistelu

Pikassos oli mukana kahden uuden hankkeen valmistelussa;

- Integroiva sotekoulutus – Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutusrakenteen uudistamisen tiekartta Pirkanmaalla. Kyseessä oli kolmivuotinen (2019 – 2021) ESR-rahoitushakuun perustuva oppimisen ja koulutuksen työelämälähtöinen kehittämishanke, jonka päähakijana ja hallinnoijana oli Tampereen yliopisto. Hanke ei saanut rahoitusta.

- Vaikuttava sosiaali- ja terveysalan TKI-ympäristö KEHYS - Kehitämme yhdessä (EAKR-hanke) ajalle 1.1.2019-31.12.2020. Pikassoksen osuus (n. 20% työpanos) tulisi keskittymään erityisesti yhdessä perusterveydenhuollon yksikön kanssa päihdeketjun implementoinnin kehittämiseen. Hanke saa hyvin todennäköisesti rahoituksen.

Sosiaalialan vaikuttamistyö

Pikassos teki sosiaalialan vaikuttamistyötä niin kansallisella, alueellisella, paikallisella kuin yksilölliselläkin tasolla. Tehtävänäme on tuoda sosiaalialaa ja asiakkaiden tilanteita näkyviksi eri työryhmissä ja verkostoissa toimiessamme. Osaamiskeskusjohtajien kanssa tapasimme ministeri Annika Saarikko, ministeriöiden johtavia virkamiehiä sekä THL:n ja SosNet-verkoston henkilöstöä. Annoimme myös lausuntoja lakivalmisteluihin ja nostimme esille asiakkaiden moninaisia elämäntilanteita ja sosiaalisia ilmiöitä. Sosiaaliamiehen työssä korostuu vaikuttamistyö monella tasolla lähtien asiakkaiden tilanteiden esiintuomisesta päätyen lakivalmisteluiden kommentointiin ja ministeriötapaamisiin.

Kuluneen syksyn keskeinen vaikuttamistoiminto on ollut Pikassoksen toteuttama sosiaalialan TKI&O -esiselvitys. Pikassoksen vetämänä on kokoonnuttu syksyn aikana tiiviisti sosiaalialaa koskevan TKI&O (tutkimus, kehittäminen, innovaatio ja osaaminen) esiselvityksen tiimoilta. Esiselvitys toteutetaan TAYS-yhteistyöalueemme laajuisena eli kolmen maakunnan - Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Etelä-Pohjanmaa – yhteistyönä. Ohjaus- ja työryhmä työskentelyyn osallistuu kyseisten maakuntien TKI&O -toimijoita. Esiselvitys valmistuu helmikuussa 2019 ja se laaditaan, jotta sosiaalialan TKI&O sisällöt ja -rakenteet tulevat tunnetuksi ja huomioon otetuksi, kun yhteistyöalueen TKI-yksikön rakennetta ja toimintaa suunnitellaan. Esiselvitystä voidaan myös hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä TKI&O sisältöjä suunniteltaessa ja suunnattaessa sosiaalialan sisäisiä kehittämistehtäviä.

Vaikutamme myös aiemmin mainitussa valtakunnallisessa sosiaalityön tulevaisuus selvityksen taustaryhmässä, jossa Pikassoksesta on mukana kaksi henkilöä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyökysymyksiä sekä tulevia TKI -rakenteita käsiteltiin tututtuun tapaan Pikassoksen ja Pirkanmaan perusterveydenhuollon yksikön työkokouksissa. Kokouksia pidettiin kahden kuukauden välein.

Asiakslähtöisten palvelujen kehittäminen

Asiakslähtöisten palveluiden kehittäminen on läpileikkaavana teemana Pikassoksen työssä. Toimintamme lähtökohtana on saada asiakkaille parempia palveluja. Asiakkaiden osallisuus ja osallistuminen toteutui vuonna 2018 erityisesti hankkeidemme kautta. LAPE- ja PRO SOS -hanketyössä asiakkaat osallistuivat toimintaan vahvasti asiakasraatien ja kokemusasiantuntijuuden kautta. Asiakkaita kuultiin myös Pikassoksen organisoimassa sosiaalityön selvityshenkilön Anna Metterin ”Sosiaalityön tulevaisuus” -työssä. Tämä kuulemistilaisuus saattaa poikia jatkotyöskentelyä kyseisen asiakasryhmän kanssa.

Osassa Pikassoksen vetämistä sote-valmistelu työryhmistä hyödynnettiin kokemusasiantuntijoita ja asiakkaita: he osallistuivat työryhmätyöskentelyyn, kyselyihin ja haastatteluihin – esim. Satakunnassa Pikassos teki yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa ryhmähaastatteluja sähköisiin palveluihin liittyen. Tavoitteena oli saada myös tietokoneita tai nettiä käyttämättömien ääni kuuluviin.

Pikassoksen sosiaaliamies edistää sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeusturvaa neuvomalla asiakkaita, heidän omaisiaan, konsultoimalla kuntien sosiaalihuollon työntekijöitä sekä kouluttamalla ja tiedottamalla. Vuosittainen sosiaaliamiehen raportti ja sovitut tapaamiset kuntien ammattilaisten kanssa palautteisiin liittyen toimivat rakenteellisena sosiaalityönä sekä vahvistavat siten asiakkaan äänen esiintuomista.

4 Osaamiskeskusten yhteistyö

Osaamiskeskusjohtajat kokoontuivat säännöllisesti kerran kuukaudessa. Näiden kokoontumisten lisäksi johtajat tapasivat perhe- ja peruspalveluministeri Annikka Saarikkoa kaksi kertaa sekä sote-muutosjohtaja Sinikka Saloa, muita STM:n ja THL:n edustajia sekä yliopistojen SosNet verkostoa. Osaamiskeskusjohtajat tekivät yhdessä lukuisia kannanottoja erilaisiin sosiaalialan asiantuntemusta vaativiin esityksiin, suunniteltuihin kehittämisrakenteisiin sekä valmisteilla olevaan lainsäädäntöön. Uutena ulostulona osaamiskeskusjohtajat kirjoittivat kukin vuorollaan Mikä SOte-blogia <http://www.socca.fi/uutiset/blogit/mikasote>, joka julkaistiin Soccan sivuilla ja jota jaettiin sosiaalisessa mediassa.

Sosiaalialan osaamiskeskusväki kokoontui tänä vuonna elokuussa Lapissa vuosittaisille Osaamiskeskuspäiville. Osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunnalla alkoi viides toimintakausi, neuvottelukunnan jäseneksi valittiin Pikassoksen hallituksen puheenjohtaja Jukka Lindberg.

Osaamiskeskusten suunnittelijat kokoontuivat vuoden 2018 aikana edelleen säännöllisesti THL:n kanssa suunnittelemaan Lastensuojelun yhteiskehittämispäiviä toteutettavaksi eri puolille Suomea. Pikassos-alueelle yhteiskehittämispäiviä järjestettiin vuonna 2018 helmikuussa Tampereella Monialaisen palvelutarpeen arvioinnin teemasta sekä huhtikuussa Porissa Lastensuojelun sijaishuollon ohjaus ja valvonta -teemasta sekä lokakuussa Tampereella erityisen vaativien lasten ja nuorten palveluiden OT-teemasta.

Sosiaalialan osaamiskeskusten yhteisenä verkostona toimi osaamiskeskussuunnittelijoiden verkosto, joka kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Kokoukset toteutettiin Skype-kokouksina.

Parhaillaan osaamiskeskukset toteuttavat yhdessä valtakunnallista Kansa-koulu II-hanketta, joka käynnistyi vuonna 2018 ja jatkuu vuoden 2019 loppuun saakka. Kaikki osaamiskeskukset ovat tässä mukana muodostaen yhteistyö- ja hallinnointiin liittyviä kokonaisuuksia. Lisäksi useampi sosiaalialan osaamiskeskus on mukana sosiaalialan osaamiskeskus SONetBOTNIA:n toteuttamassa PRO SOS -hankkeessa. Hanke jatkui vuoden 2018 loppuun saakka ja sai jatkoa 31.7.2019 asti.

5 HALLINTO, TALOUS JA HENKILÖSTÖ

Hallinto ja talous

Pikassos on voittoa tavoittelematon osakeyhtiö, jonka omistavat Hämeenlinnan (50 %), Porin (25 %) ja Tampereen kaupungit (25 %). Toiminta-alueena on kolme maakuntaa, Kanta-Häme, Satakunta ja Pirkanmaa. Sosiaalialan osaamiskeskuksia koskevassa laissa on määritelty osaamiskeskuksen tehtävät. Perustoimintaan saadaan vuosittain vahvistettava valtionavustus, joka määräytyy pinta-alan ja väestömäärän mukaan, vuonna 2018 se oli 414 028 euroa. Kyseinen summa ei täysin riittänyt kattamaan perustoiminnan menoja, mutta paremmin kuin aikaisempina vuosina, koska henkilöstökulut olivat pienemmät. Osa henkilöstöstä teki hankkeille töitä, jolloin perustoiminnan menot vähenivät, lisäksi toteutettiin joitakin asiantuntijatöitä ostopalveluna, mikä paransi tulosta. Kuntarahoitusta perustoimintaan ei ole. Tilinpäätös on valmis helmikuun 2019 loppuun mennessä, aiemmat tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä joten talous näyttää siinä mielessä turvatulta. Pikassos tuottaa myös sosiaaliasiamiestoimintaa, tämä laskutetaan kunnilta väestömäärän mukaan.

Yhtiökokous pidettiin 18.4.2018. Yhtiökokous valitsi seuraavat hallituksen jäsenet:

Puheenjohtaja, muutosjohtaja Jukka Lindberg, Hämeen liitto (varalla Marika Paasikoski-Junninen)

Sosiaali- ja perhepalveluiden johtaja Mari Levonen, Porin kaupunki (varalla Matti Järvinen)

Sosiaali- ja terveysjohtaja Mirja Saarni, Riihimäen kaupunki (varalla Matti Valtonen)

Projektipäällikkö Taina Niiranen, Pirkanmaan liitto (varalla Leena Kivimäki)

Yliääkäri Sari Mäkinen, PSHP (varalla Tiina Merivuori)

Johannes Tolonen, Tampereen kaupunki (varalla Taru Kuosmanen)

Apulaisprofessori Laura Kalliomaa-Puha, Tampereen yliopisto (varalla Aino Ritala-Koskinen)

Koulutuspäällikkö Outi Wallin, Tampereen ammattikorkeakoulu (varalla Satu Vaininen)

Hallituksen kokouksissa esittelijänä ja sihteerinä toimi Tuula Tuominen. Hallitus kokoontui kaksi kertaa vuoden aikana 23.2 ja 13.6. Suunniteltu kokous 17.12.2018 jouduttiin perumaan, koska osallistujilta tuli viime hetken peruutuksia. Lisäksi pidettiin kaksi sähköpostikokousta 9.9. sekä 26.11.2018. Yhteinen strategia-päivä henkilöstön ja hallituksen kanssa pidettiin 12.11.2018.

Henkilöstö

Pikassoksessa työskenteli keskimäärin 10 henkilöä vuoden aikana, katso liite I. Vakihenkilöstöä oli yhteensä seitsemän, mutta osa heistä teki osa-aikaisesti töitä hankkeille. Maakunnittain henkilöstö jakautui toimipisteittäin siten, että Satakunnassa oli yksi, Pirkanmaalla kaksi perustoiminnan kehittämistyössä (80% työajalla, lisäksi kumpikin teki hankkeille 20%). Toimitusjohtaja ja sihteeri olivat Tampereen toimipisteessä, samoin kaksi hanketyöntekijää, myös sosiaaliasiamies työskenteli Tampereelta käsin. Vakituinen kehittämisspäällikkö oli toimivapaalla, mutta teki jonkin verran töitä Pikassokselle osa-aikaisena tuntipalkkalaisena, hänellä oli Tampereella myös sijainen. Kanta-Hämeen toimipisteessä oli yksi vakituinen työntekijä ja loppuvuodesta yksi määräaikainen.

Määräaikaisena, ulkopuolelta palkattuna hankehenkilökuntana, oli yksi hankekoordinaattori Pirkanmaan Lape-Pippuri -hankkeessa vuoden 2018 loppuun, samoin PRO SOS -hankkeessa, joka jatkuu 31.7.2019 saakka. Kansa-koulu II -hankkeessa työskenteli osa-aikaisena (20%) Pikassoksen vakituinen työntekijä.

Vakituisella henkilöstöllä on mahdollisuus työnohjaukseen, sosiaaliasiamies ja toimitusjohtaja käyttivät palvelua vuoden aikana. Työhyvinvoinnista on huolehdittu mm. tarjoamalla henkilöstölle mahdollisuus tehdä osa-aikaista työtä esimerkiksi perhetilanteen vuoksi. Lisäksi on annettu liikuntaseteleitä sekä mahdollistettu työhyvinvointi-iltapäivä. Fysioterapeutti kävi Tampereen toimistolla tarkistamassa työergonomiaa, asiasta on keskusteltu myös koko henkilöstön kanssa. Vuosittaiset virkistyspäivät pidettiin kesäkuussa. Toimitusjohtaja kävi henkilöstön kanssa henkilökohtaiset keskustelut työnkuvasta ja ajankohtaisista asioista. Vuoden alussa pidettiin henkilöstön strategiapäivä ja marraskuussa yhteinen strategiapäivä hallituksen kanssa. Toimitusjohtaja piti kuukausittain keskusteluhetken sosiaaliasiamiehen kanssa, koska hänen työnluonteensa on hyvin erilainen muihin verrattuna. Keskusteluja pyrittiin käymään myös muiden työntekijöiden kanssa tarpeen mukaan.

6 TOIMINNAN ARVIOINTI

Pikassos perustettiin 17 vuotta sitten. Yrityksen toiminnan perustana on laki, joka antaa raamit toiminnalle ja valtionavustus, jolla toiminta resursoidaan. Toiminnan pitkäjänteinen suunnitteleminen on ollut haasteellista talouden epävarmuuden ja maakunta- ja soteuudistuksen pitkittymisen vuoksi. Tulevat kehittämisrakenteet (TKI&O) ja niiden suunnittelu ei ole päässyt konkreetian tasolle missään maakunnissamme, ei myöskään valtakunnan tasolla.

Sote-valmistelut ovat lisänneet Pikassoksen asiantuntijatyön kysyntää, erilaisia työpyyntöjä tuli kuluneena vuonna enemmän kuin mihin pystyimme olemassa olevilla resursseilla vastaamaan. Pikassoksen roolia sote-valmisteluiden ns. neutraalina ja koko maakuntaa tarkastelevana sosiaalialan asiantuntijana arvostettiin. Varsinaisten sote-työryhmien lisäksi annoimme asiantuntija-apua sekä taustatukea maakuntien valmistelijoille ja monenlaisille hankkeille. Käytännössä tämä tarkoitti säännönmukaisia palavereja, ”työrukkasia”, työnohjauksellisia keskusteluja ja erilaisten taustamateriaalien toimittamista valmistelijoille. Pikassos toimi myös viestinviejänä kentän ja sote-valmistelijoiden välillä nivoen mukaan myös yliopiston väkeä. Toisaalta tiettyjä, Pikassoksen aiempia kehittämistoimia, ei pystytty toteuttamaan edellisten viedessä ison osan ajasta. Tämä panostus on kuitenkin nähty järkeväksi ja se noudatti myös Pikassoksen hallituksen linjauksia.

Toiminnan painopisteiden muotoilu ydinprosesseiksi ja keihäänkärjiksi auttoi itseämme jäsentämään ja suunnittelemaan toimintaa selkeämmin sekä toisaalta myös pysymään paremmin sisäisesti kartalla kunkin maakunnan kehittämistyöstä. Samalla viestintä ulkopuolelle sai tiettyä jämäkkyyttä. Jokainen ydinprosessi ja keihäänkärki sai sisältöä vuoden 2018 toiminnassa, toiset vahvistuivat – kuten Käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen, ja toiset jäivät hiukan vähemmälle kuten varsinaisten menetelmien tms. vahvistaminen asiakaslähtöisten palvelujen kehittämisessä. Tähän viimeksi mainittuun tulee kiinnittää tulevana vuonna enemmän huomiota – samoin kuin kokemusasiantuntijoiden/kehittäjäasiakkaiden mukaanottoon Pikassoksen perustoimintaan.

Vaikuttamistyötä tehtiin vuonna 2018 monella saralla ja Pikassoksen – siten myös sosiaalialan kehittämisen - tunnettavuus laajeni esim. sote- ja hankevalmisteluiden myötä. Pikassos toteutti myös TKI&O -asioiden YTA-alueitasoisen sosiaalialan esiselvityksen. Mukana oli laaja joukko alan toimijoita kolmesta maakunnasta, järjestöt mukaan lukien.

Toimintakauden tuloksia ja toiminnan sisältöä voidaan pitää erinomaisena ottaen huomioon epävarmuuden taloudesta ja tulevista rakenteista, myös henkilöstöresurssit vähenivät edellisvuoteen verrattuna.

LIITE I

Pikassos Oy:n henkilökunta vuonna 2018:

Tuula Tuominen, toimitusjohtaja

Pirkko Jokinen, tietoassistentti 1.8.-31.12.2018

Seija Junno, erityissuunnittelija, kehittämisspäällikkö 1.9.2018 alkaen

Sirpa Karjalainen, projektikoordinaattori PRO SOS –hanke

Anni Kuhalainen, perustoiminnan suunnittelija + aluekoordinaattori Kansa-koulu II-hanke, 80% kokonaistyöaika

Satu Loippo, sosiaaliasiamies

Nanna Miettunen, hankekoordinaattori LAPE-Pippuri

Heli Niemi, perustoiminnan kehittämisspäällikkö + PRO SOS -hankkeen hanketyöntekijä 20%, 80% kokonaistyöaika 1.9.-31.12.2018

Minna Niemi, kehittämisspäällikkö, toimivapaalla

Tuija Rantanen, toimistos sihteeri

Heli Toroska, suunnittelija